

POLIFONIES

Infans i adolescents, hiperactius?

Quan un nen o un adolescent diu que té hiperactivitat sempre té raó, fins i tot si defineix d'entrada així el seu ésser: *sóc hiperactiu*. Doncs l'ús que un infant pot fer de les paraules se'n imposa una i altra vegada desproveït de tota innocència -no podríem dir, en tot cas, que passi per aquí la coneguda ingenuïtat infantil. Però, per què descriure's com a nerviós si es pot ser hiperactiu? En efecte, d'una paraula a l'altra, en aquest desplaçament subtil de termes, trobem la complexitat necessària per a pensar un tros de la nostra modernitat.

Tenir-la o ser-ho, la hiperactivitat ha esdevingut una temptativa de nomenar l'ésser, sempre incert, d'un nen; un diagnòstic *prêt-à-porter* al servei del sentit comú --el sisè sentit que serveix, per cert, per a comprendre-ho tot sense entendre res. Qui pot ignorar encara què és la hiperactivitat? Tothom ho sap, i si no, només cal demanar-li-ho a Google. Allí disposem, per exemple, dels darrers informes elaborats per les principals associacions i fundacions pel tractament i la difusió del TDHA a Espanya. Després d'uns anys on

la incorporació del diagnòstic als manuals psiquiàtrics ha desbordat les expectatives inicials de classificació dels trastorns de conducta dels nens i adolescents actuals; on la indústria farmacèutica ha pretès medicar l'heterogeneïtat de la infantesa en nom del trastorn; la hiperactivitat, juntament amb el seu contrari, el dèficit d'atenció, ha esdevingut el model explicatiu imperant de la varietat en el mostrar de les infanteses i adolescències, en plural. Els diagnòstics a l'ús van dels casos de hiperactivitat amb punts de dèficit d'atenció fins a dèficit d'atenció amb punts d'hiperactivitat. Les combinatòries són totes possibles, benvinguts a la confusió generalitzada.

D'entrada, prenguem la definició de TDAH (Trastorn per dèficit d'atenció i hiperactivitat) a l'ús: *El trastorn per dèficit d'atenció amb o sense hiperactivitat és un trastorn de la infantesa i es caracteritza per dificultats per a mantenir l'atenció, hiperactivitat o moviment i impulsivitat o dificultats en el control dels impulsos*. Bé, és clar que la imprecisió en la seva descripció ens permet qüestionar-la, doncs podem plantejar-nos

si estem descrivint un trastorn o pot ser assajant una nova manera de parlar de la infantesa i de les seves dificultats per a socialitzar-se. Des de l'aposta de Freud per la subjectivitat de l'infant, no ha tingut més cabuda continuar defensant la infantesa com un període vital exempt de tota màcula. Ans al contrari, la incidència de la pregunta per la sexualitat en el nen i la nena, i la resposta que se simptomatitza en el seu propi cos, ha permès pensar els desordres que caracteritzen aquest procés. A partir d'aquí, caracteritzar-la pel nerviosisme, la impulsivitat, la disbaixa, suposa assenyalar el punt de fuga, cap al més de l'excés; la fluctuació de l'atenció i el relegament, el punt de fuga cap al menys de la falta. Enquadrat així, entre un punt i l'altre, entre el massa i el massa poc, trobarem, en el interval que així s'obre, els interrogants sobre allò que és un infant, l'enigma que, per a uns pares, posem per cas, en pot resultar de la pregunta: com és el meu fill, què és ell per a mi?

En efecte, els pares es pregunten, en el millor dels casos, com són els seus fills, què representen

per a ells, quines possibilitats queden, per exemple, de que puguin satisfer encara els ideals i les expectatives dipositades sobre ells. Però, atenent a allò que el nen ens explica, cal considerar que aquesta pregunta, ell se l'ha feta ja del cantó: "Què sóc jo per als meus pares?". I, a més, ha assajat una resposta que, pel fet de ser inconscient, pot esdevenir sovint simptomàtica. Doncs, moure's massa o massa poc implica, en qualsevol cas, una posició activista del nen per a respondre a les exigències ideals dels pares, per exemple; per a suportar l'angoixa vital materna que cerca un objecte que la calmi en el vincle amb el seu fill; per a fer front a allò que no ha pogut passar per la paraula en les generacions d'una família; o, pot ser, per a fer-se un lloc entre els germans, quan tots ja n'han ocupat un en l'univers familiar.

És per tot això que el terme hiperactivitat toca un punt de veritat revelant el secret d'un funcionament que es tendeix de natural a menystenir. Ens estem referint a l'experiència del nen i l'adolescent de la seva activitat subjectiva en excés --pel massa o pel massa poc-- alhora de constituir-se com a subjecte de ple dret, assajant d'establir la distància suficient respecte del desig de l'altre en què ha confiat sostenir-se. Això permet entendre, d'entrada, que si la hiperactivitat i la falta d'atenció són usades pels nens i els adolescents d'avui és perquè es tracta de dos termes que, provenint del món dels adults i de la promesa científica d'una explicació neurobiològica del comportament humà, apunten de resquillada a les formes de satisfacció en excés, que poden ser reconegudes com a pròpies a la vegada que esdevenen difícilment identificables i dominables. És aquesta la doble cara del símptoma a tractar, d'allò que no funciona del tot en el infant, que no camina com s'esperava i que pren sovint la forma d'una activitat "hiper".

Ho és, per exemple, per a la Sandra, que es diferencia dels seus tres germans --"hiperactius, que es mediquen", diu-, conside-

rant-se ella únicament "nerviosa, molt nerviosa". La hiperactivitat no és per a ella un diagnòstic, és un adjectiu superlatiu que cau només del cantó dels nois; ella, se sent l'excepció i pot dedicar-se a vetllar per ells. Ho és, també, per a en Jaume, que es presenta davant dels professors amb l'elecció d'un nom pel seu ésser --"sóc bàsicament hiperactiu", conclou-, pretenent d'aquesta manera justificar les seves actuacions disruptives a classe, i quedant ell exempt de tota responsabilitat. Una altra forma, la que apareix com agressiva quan l'Elena ha d'oïr la veu interna que només escolta ella i que irromp en els seus pensaments dient-li: "pica al nen!". Per què no creure, com ella, que la seva activitat constant de passejos a dins i fora de l'aula aconseguirà posar un fre al mandat que l'envaeix. O, encara, l'explicació causal que pot donar en Pau quan se li pregunta pel seu diagnòstic de TDAH: "Vaig néixer sense poder respirar, m'ofegava, vaig estar a punt de morir... tinc el cap buit, dur".

En tot ells, el diagnòstic que suporten els exclou del que els passa si no hi ha algú que, desconfiant del sentit comú, els convidi a parlar del sentit propi que s'amaga en l'ús de la hiperactivitat per a cadascun d'ells. Només un lloc per a la paraula podrà posar en moviment aquesta activitat "hiper", detinguda i fixada al diagnòstic que li ha vingut assignat per algú altre, ignorant el tractament, per precari que sigui, del malestar que el propi infant ha trobat. Si l'espai que acull el seu patiment es fa possible, una altra manera d'entendre el que passa podrà esdevenir-se quan s'aconsegueixi discriminar el que corre a càrrec del nen o adolescent i el que cau del cantó de l'adult.

Iván Ruiz

i.ruiz@apinas.org

Psicòleg - Psicoanalista
Servei d'Atenció i Consulta
d'APINAS

ESCOLA ÀURIA

JORNADA DE PORTES OBERTES

US CONVIDEM A VISITAR
L'ESCOLA EL PROPER
DIUMENGE 15 DE MARÇ
DE 12:00 A 14:00

Escola Àuria
Avda. Balmes 15
08700 Igualada

tallerseci

Treballs de serralleria en acer inoxidable i ferro
Fusteria metàl·lica d'alumini
Av. Àngel Guimerà, 38 - IGUALADA
Tel./Fax: 93 803 32 92

Els hi oferim la millor qualitat en treballs d'inoxidable ferro i alumini
- Portes
- Baranes
- Reixes
- Tanques
- Finestres...

VENDA I REPARACIONS DE MÀQUINES D'OFICINA

subministraments
romeu

Sant Magí, 109
Tel. 93 805 06 08
Fax 93 805 36 23
IGUALADA

DISTRIBUIDORS AUTORIZATS

TOSHIBA brother casio Panasonic. MITSUBISHI. DATA LANIER Gestetner